

Veźměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Na jaký starobní důchod máte nárok?

Starobní důchod představuje základní dávku důchodového pojištění. Nárok na starobní důchod je vázán především na dosažení stanoveného věku a jeho účelem je zabezpečit pojištěnce v období, kdy vzhledem k věku je zpravidla ukončována výdělečná činnost. Největší počet důchodců tvoří právě poživatelé starobních důchodů.

Pojištěnec má nárok na starobní důchod, jestliže získal potřebnou dobu pojištění a dosáhl stanoveného věku, popřípadě splňuje další podmínky stanovené v ZDP.

Klíčovým pojmem u podmínek nároku na starobní důchod je věk potřebný pro vznik nároku na tento důchod, to jest důchodový věk (tento pojem byl podrobně popsán ve 3. kapitole). Důchodovým věkem se přitom rozumí vždy individuální důchodový věk pojištěnce. Z hlediska podmínek nároku na starobní důchod, které se týkají důchodového věku, se rozlišují dva druhy starobního důchodu:

- obecný starobní důchod, na který vzniká nárok nejdříve dosažením důchodového věku,
- předčasný starobní důchod, na který vzniká nárok již před dosažením důchodového věku.

Pokud jde o předčasný starobní důchod, rozlišují se u tohoto druhu starobního důchodu v závislosti na stanovených podmínkách nároku ještě dva typy:

- předčasný starobní důchod prvního typu, jsou-li stanoveny specifické podmínky pro vznik nároku,
- předčasný starobní důchod druhého typu, nejsou-li tyto specifické podmínky stanoveny.

Podmínky nároku na starobní důchod

Podmínky nároku na starobní důchod se liší podle druhu a typu starobního důchodu. Vždy je však třeba splnit podmínku potřebné doby pojištění a dosáhnout příslušného věku. Pokud jde o potřebnou dobu pojištění, zahrnují se do ní i náhradní doby pojištění, pokud doba pojištění (ve vlastním slova smyslu, tj. pracovní poměr, služební poměr, doba samostatné výdělečné činnosti apod.) trvala aspoň jeden rok. Pro nárok na starobní důchod se přitom všechny náhradní doby pojištění započítávají v plném rozsahu (zápočet některých náhradních dob pojištění v rozsahu 80 % platí jen pro účely stanovení výše starobního důchodu). Potřebná doba pojištění se zjišťuje v období od skončení povinné školní docházky do dne, od něhož se přiznává starobní důchod.

Podmínky nároku na obecný starobní důchod

Podmínky nároku na obecný starobní důchod jsou upraveny v § 29 ZDP. Podle tohoto ustanovení má pojištěnec nárok na starobní důchod, jestliže získal dobu pojištění v rozsahu aspoň 25 let a dosáhl důchodového věku. Nárok přitom vzniká splněním časově poslední podmínky. Znamená to, že nárok nemůže vzniknout, jestliže pojištěnec dosáhl důchodového věku, avšak nezískal dosud potřebnou dobu pojištění, nebo sice získal potřebnou dobu pojištění, ale nedosáhl důchodového věku. Podle tohoto ustanovení ZDP má pojištěnec nárok na starobní důchod též, získal-li aspoň 15 let doby pojištění a dosáhl věku aspoň 65 let (tento věk je stejný pro muže i ženy). Nárok na obecný starobní důchod vzniká již dnem dovršení důchodového věku, pokud je k tomuto dni splněna podmínka potřebné doby pojištění. Například získal-li pojištěnec 37 let doby pojištění a důchodového věku dosáhne dne 20. prosince 2003

(je narozen 20. dne v měsíci), vzniká nárok na starobní důchod již dnem 20. prosince 2003 (a za tento den se bude důchod také již vyplácet), nikoliv až dnem 21. prosince 2003.

Podmínky nároku na předčasný starobní důchod prvního typu

Na předčasný starobní důchod prvního typu má nárok pojištěnec, pokud mu do dosažení jeho důchodového věku chybí stanovená doba a splnil některé další specifické podmínky (jedná se o tři okruhy podmínek) uvedené v § 30 ZDP. Tyto podmínky se týkají vedení v evidenci uchazečů o zaměstnání u úřadu práce, nároku na částečný invalidní důchod a pobírání plného invalidního důchodu.

Nárok na předčasný starobní důchod ve vztahu k vedení v evidenci uchazečů o zaměstnání

Nárok na předčasný starobní důchod má pojištěnec, jestliže před 1. lednem 2004:

- a) získal dobu pojištění nejméně 25 let,
- b) byl veden nepřetržitě po dobu nejméně 180 kalendářních dnů v evidenci uchazečů o zaměstnání u úřadu práce,
- c) ke dni uplynutí této doby 180 dnů do dosažení důchodového věku mu chybí nejvýše dva roky.

Pro nárok na tento typ předčasného starobního důchodu není podstatné, zda bylo pobíráno hmotné zabezpečení uchazečů o zaměstnání či nikoliv. Není dále podstatné, zda se občan přihlásil do evidence uchazečů o zaměstnání ihned po skončení zaměstnání nebo později. Nezkoumá se ani důvod skončení zaměstnání. Rozhodující je, že 180. den nepřetržitého vedení v evidenci úřadu práce spadne do období dvou let před dosažením důchodového věku; přitom jako doba vedení v evidenci úřadu práce se pro tyto účely započítává též doba, která spadá i před obdobím dvou let před dosažením důchodového věku. Nárok na tento předčasný starobní důchod vzniká dnem následujícím po dni, kterým uplynulo nejméně 180 dnů vedení v evidenci úřadu práce (například uplynulo-li 180 dnů této evidence 13. května, vzniká nárok na předčasný starobní důchod 14. května). Tento typ předčasného starobního důchodu byl od 1. ledna 2004 zrušen.

Nárok na předčasný starobní důchod ve vztahu k částečnému invalidnímu důchodu

Nárok na předčasný starobní důchod má pojištěnec, jestliže:

- a) získal dobu pojištění nejméně 25 let,
- b) ke dni, od něhož má být starobní důchod přiznán, je poživatelem částečného invalidního důchodu, popřípadě se tento důchod nevyplácí, protože průměrný měsíční příjem z výdělečné činnosti přesáhl 80 % pojištěncova srovnatelného vyměřovacího základu, nebo protože je konána výdělečná činnost v cizině,
- c) ke dni uvedenému v písmenu b) do dosažení důchodového věku mu chybí nejvýše dva roky.

Tyto podmínky pro přiznání předčasného starobního důchodu byly do ZDP doplněny zákonem č. [134/1997](#) Sb. Nárok na předčasný starobní důchod podle těchto podmínek platných od 1. ledna 1998 je časově omezen, neboť tyto podmínky se musí splnit nejdéle do 31. prosince 2006.

Není podstatné, po jakou dobu trval nárok na částečný invalidní důchod. Částečný invalidní důchod nemusí být ani přiznán před obdobím dvou let od dosažení důchodového věku. Jestliže je částečný invalidní důchod přiznán například jeden rok před dosažením důchodového věku, vznikne současně též nárok na předčasný starobní důchod (o který musí ovšem pojištěnec zvlášť požádat).

Nárok na předčasný starobní důchod ve vztahu k plnému invalidnímu důchodu

Nárok na předčasný starobní důchod má pojištěnec, jestliže:

- a) získal dobu pojištění nejméně 25 let,
- b) pobíral plný invalidní důchod nepřetržitě aspoň po dobu pěti let,
- c) nárok na plný invalidní důchod pobíraný po dobu pěti let zanikl a ke dni odnětí tohoto důchodu do dosažení důchodového věku mu chybí nejvýše pět let.

Také zde platí, že tyto podmínky byly do ZDP doplněny zákonem č. [134/1997](#) Sb. s účinností od 1. ledna 1998, a proto lze při jejich splnění přiznat předčasný starobní důchod nejdříve od tohoto dne. Rovněž tyto podmínky se musí splnit nejdéle do 31. prosince 2006. Není podstatné, byl-li po odnětí plného invalidního důchodu přiznán (třeba i současně) částečný invalidní důchod či nikoliv. Doba pobírání částečného invalidního důchodu se nezohledňuje. Doba nepřetržitého pobírání plného invalidního důchodu aspoň po pět let se může splnit jak v době kratší než pět let do dosažení důchodového věku, tak v době delší. K odnětí tohoto důchodu však musí dojít vždy v období pěti let před dosažením důchodového věku.

Zdroj: www.fincentrum.cz